

Warszawa, 24-05-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

II.510.228.2024.MA

Pan

Adam Bodnar

Minister Sprawiedliwości

Prokurator Generalny

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

do mojego Biura kierowane są prośby o interwencję oraz postulaty odnoszące się do ograniczeń technicznych, jakie stwarzają sądy powszechne w sytuacji, gdy strona przedstawia materiał dowodowy na innym nośniku cyfrowym niż płyta CD/DVD, często dotyczy to w postępowaniu w sprawach o wykroczenia nagrania z samochodowego videorejestratora. Wprawdzie aktualne regulacje nie zawierają formalnych ograniczeń co do rodzaju dopuszczalnych nośników, na których strony mogą zamieszczać materiał dowodowy przedstawiany przed sądem. Jednak częstą praktyką sądów jest informowanie obwinionych, że dowód (nagranie) może być dołączony do akt sprawy tylko w postaci płyty CD, co wynika nie tyle z ograniczeń technicznych w odtworzeniu, lecz z wątpliwości co do autentyczności, integralności i rozliczalności informacji zawartych na nośniku. Rozwiązaniem dotychczasowych ograniczeń organizacyjno – technicznych, w tym zwłaszcza na gruncie rozwijającej się sztucznej inteligencji, na

etapie prowadzenia postępowania dowodowego byłoby wydanie odpowiedniego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, upoważniającego sądy do przyjmowania jako dowodów w sprawie plików cyfrowych (audio, video, foto) za pomocą urządzeń usb, mail czy przez transfer bezpośrednio na serwer strony internetowej sądu, przy jednoczesnym wprowadzeniu jednolitych standardów weryfikacji autentyczności, integralności i rozliczalności nagrań przekazywanych przez strony jako kopie, tak aby uregulować problem niejednolitej praktyki lub nawet braku praktyki po stronie sądów w zakresie konieczności przeprowadzenia opinii biegłego co do autentyczności, integralności i rozliczalności takich plików.

Odnosząc się do obowiązującego w tym zakresie stanu prawnego, w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, zgodnie z treścią art. 39 § 2 k.p.w.¹ stosuje się odpowiednio przepisy art. 169 i 170 k.p.k.², a przy przeprowadzaniu dowodu, także art. 171-173 k.p.k. Mający zastosowanie w procedurze wykroczeniowej art. 170 § 1 k.p.k. wymienia wyczerpująco powody oddalenia wniosku, a wymienione tu odesłanie do art. 169 k.p.k. oznacza, że we wniosku dowodowym należy podać oznaczenie dowodu oraz okoliczności, które mają być udowodnione, można także określić sposób przeprowadzenia dowodu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia³. Jak podkreśla się przy tym w literaturze, przepisy takie jak art. 169 i 170 k.p.k. stosuje się bez żadnych zmian w ich dyspozycji, czyli wprost w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, jako recypowane na zasadzie art. 39 § 2 k.p.w.⁴. Niezmiennie, także w postępowaniu w sprawach o wykroczenia obowiązuje jedno z pryncypiów postępowania dowodowego, jakim jest tzw. zasada swobody dowodzenia, w myśl której, dopuszczalne jest w procesie przeprowadzanie wszelkich czynności dowodowych z wyjątkiem czynności objętych zakazem ich przeprowadzenia,

¹ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2022 r., poz. 1124, t.j.; dalej: k.p.w.).

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2024 r., poz. 37 t.j.; dalej: k.p.k.).

³ W. Grzeszczyk, *Dowody w nowym kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia*, „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 11, s. 7-15.

⁴ D. Świecki, *Metodyka pracy sędziego w sprawach o wykroczenia*, Warszawa 2012, s. 15.

ograniczona przy tym konstytucyjnymi prawami i wolnościami jednostki⁵. Stosownie do powyższego, w świetle art. 170 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 39 § 2 k.p.w., przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne jedynie ze względu na tezę dowodową, a więc gdy jego przedmiotem ma być okoliczność niemogąca w ogóle stanowić przedmiotu dowodu (np. prawo krajowe, treść narady sędziowskiej, brak spełnienia standardu dowodu naukowego), albo ze względu na źródło dowodowe, które odnosi się do okoliczności objętych zakazem dowodowym (np. art. 168a, 178, 178a k.p.k.)⁶. Należy tu wyraźnie zastrzec, że wszelkie rozszerzanie okoliczności wskazanych w art. 170 k.p.k. nie może mieć miejsca, gdyż wówczas naruszałoby to zasadę prawdy materialnej wynikającą z ograniczenia dostępnego materiału dowodowego i miało negatywny wpływ na uprawnienia stron w realizacji zasady prawa do obrony, jak też pozbawiało je realnego wpływu na zakres gromadzonego w sprawie materiału dowodowego⁷. Zgodzić się należy zatem ze stwierdzeniem, że prawo do składania wniosków dowodowych jest emanacją realizacji prawa obwinionego do obrony, jednocześnie stymulowane dążeniem do wyjaśnienia prawdy

⁵Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2016 r., IV KK 346/15, LEX nr 1976252; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 11 września 2013 r., II AKa 249/13, LEX nr 1378924. Jest to zasada aktualna w naukach penalnych i to nawet, pomimo że nie ma tu odpowiednika art. 75 k.p.a., który z kolei wyraźnie przewiduje w postępowaniu administracyjnym, że jako dowód należy dopuścić „wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem. Koresponduje to jednak z uchwałą Sądu Najwyższego (7) z dnia 28 września 2000 r., III ZP 21/00, LEX nr 42995, która wprost stanowi o swobodzie dowodzenia zaktualizowanej w procedurach sądowych, bez wyłączenia w tym zakresie procedury karnej. Skoro zaś na gruncie k.p.k. trudno dopatrzeć się odstępstwa co do tego pryncypium, zasada swobody dowodzenia nie doznaje wyłączenia także w zakresie możliwości dopuszczenia prywatnego nagrania. Por. A. Bojańczyk, *Dowód prywatny w postępowaniu karnym w perspektywie prawnoporównawczej*, Warszawa 2011, s. 284 i n. Odmiennie, R. Kmiecik, „*Dowód prywatny*” i tzw. *zasada swobody dowodzenia w postępowaniu karnym*, „Państwo i Prawo” 2013, nr 2, s. 33-49.

⁶T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Artykuły 1-467. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 574. W tym również sensie nie wolno niedopuszczalności dowodu utożsamiać z faktem, że dany dowód jest dowodem „nienazwanym”, co automatycznie nie przesądza tego, że ma to być dowód niedopuszczalny.

⁷ Wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 5 marca 1979 r., II KR 30/79, LEX nr 17127; 28 lipca 1980 r., III KR 223/80, LEX nr 17271.

materialnej, także w postępowaniu w sprawach o wykroczenia⁸. Niewątpliwie zatem, w myśl art. 170 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 39 § 2 k.p.w., nie można uznać wniosku dowodowego za niedopuszczalny, gdy podstawą dla tej decyzji był fakt wykorzystania przez stronę konkretnego nośnika danych. Tu zaś może pojawić się konieczność skorzystania z pomocy biegłego, który rozstrzygnie kwestię autentyczności danych zamieszczonych na nośniku.

Każdy wniosek dowodowy powinien zawierać oznaczenie dowodu oraz wskazanie okoliczności, które mają być udowodnione, tzw. tezę dowodową, a jedynie fakultatywnie sposób przeprowadzenia dowodu. Oznaczenie dowodu należy zaś rozumieć jako jednoznaczne i wyraźne wskazanie źródła i środka dowodowego lub czynności poszukiwawczej w celu wykrycia właściwego dowodu. W szczególności dowód z dokumentu powinien być oznaczony poprzez wskazanie nazwy dokumentu, daty jego wystawienia, numeru lub innego identyfikatora, rodzaju nośnika, na którym dokument został utrwalony, oraz adresu osoby lub instytucji, u której dokument się znajduje. Dokument znajdujący się w posiadaniu wnioskodawcy powinien być dołączony do wniosku dowodowego⁹. Biorąc pod uwagę, że organy sądowe wykazują wobec stron swoje preferencje odnośnie do nośników, na których są zabezpieczone dowody, czynią to *contra legem* i jedynym uzasadnieniem tej praktyki są wysiłki na rzecz zapewnienia możliwie największego prawdopodobieństwa ochrony tych plików przed bezprawną ingerencją w ich autentyczność. Chociażby, na przykładzie videorejestratora, należy przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 393 § 3 k.p.k. mogą być odczytywane na rozprawie wszelkie dokumenty prywatne, powstałe poza

⁸ K. Pawelec, *Zarys metodyki pracy obrońcy i pełnomocnika w sprawach przestępstw i wykroczeń drogowych*, Warszawa 2021, s. 197; P. Wiliński, *Odpowiedzialność obrońcy za wynik postępowania dowodowego na rozprawie w świetle zmian kodeksu postępowania karnego* [w:] *Etyka adwokacka a kontradiktoryjny proces karny*, red. J. Giezek, P. Kardas, Warszawa 2015, s. 73–86. Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2000 r., III KKN 102/98, Lex nr 51455. Pochopne oddalenie wniosków dowodowych lub ich nierozpoznanie wiąże się także z naruszeniem reguły uczciwego procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2004 r., V KK 199/2004, LEX nr 137494).

⁹ K. Sychta [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Zagrodnik, LEX/el. 2023, art. 169. Por. M. Błoński, *Wniosek dowodowy*, „*Studia Prawno – Ekonomiczne*” 2000, nr 62, s. 73.

postępowaniem karnym (w tym także dla jego celów, począwszy od dnia 1 lipca 2015 r.), w szczególności oświadczenia, publikacje, listy oraz notatki, a ograniczeniem przedmiotowego przepisu są zakazy statuowane w treści przepisu art. 168a i 174 k.p.k. (tj. niedopuszczalności przeprowadzania i wykorzystania dowodu uzyskanego w wyniku zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności oraz substytuowania dowodu z wyjaśnień oskarżonego lub z zeznań świadka treścią pism, zapisków lub notatek urzędowych). Jak przekonuje wykładnia literalna przepisu, nie jest to wyliczenie enumeratywne odnoszące się do dopuszczalnych nośników, na których zostanie utrwalony relewantny dla procesu karnego zapis danych graficznych. W tym sensie dokument prywatny jest wytwarzany przez strony i może nim być także nagranie rozmowy czy nagranie z videorejestratora samochodowego, które uwiecznia przebieg wykroczenia drogowego. Oznacza to zatem, że pojęcie dokumentu na gruncie procesu jest rozumiane szerzej **jako** dowód pojęciowy, mający treść intelektualną i przy uwzględnieniu art. 115 § 14 k.k.¹⁰, jest to wyrażenie myśli w postaci pisemnej, bez względu na rodzaj użytych znaków graficznych i bez względu na to, na jakim podłożu nastąpiło jej utrwalenie, co oznacza, że obejmie też zapisy techniczne dźwięku i obrazu, jeżeli zawiera informacje istotne dla rozstrzygnięcia sprawy¹¹. Przykładowo takim dokumentem może być taśma magnetofonowa nagrywająca rozmowę, zapis magnetowidowy, zapisy kamer

¹⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r., poz. 17, t.j., dalej: k.k.).

¹¹ Por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 listopada 1972 r., III KR 217/72, LEX nr 16745; M. Klejnowska [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Zagrodnik, LEX/el. 2023, art. 393; J. Piórkowska-Flieger, *Ewolucja pojęcia dokumentu w polskich kodeksach karnych* [w:] *W kręgu teorii i praktyki prawa karnego. Księga poświęcona pamięci Profesora Andrzeja Wąska*, red. L. Leszczyński, E. Skrętowicz, Z. Hołda, Lublin 2005, s. 509.

użytkowych, które zawierają treści intelektualne, np. zapisy połączone z nagraniem oświadczenia jakiejś osoby¹².

Zagadnienie gromadzenia i wykorzystywania w procesie karnym *sensu largo* dowodów prywatnych w postaci audiowizualnej rodzi zarówno wątpliwości dotyczące statusu tych środków dowodowych i podstawy prawnej ich stosowania w postępowaniu dowodowym, jak również nie mniej istotne wątpliwości w zakresie autentyfikacji i oceny jakości zapisu audiowizualnego, który może kształtować się rozmaicie, w zależności od rodzaju zastosowanej techniki: analogowej czy cyfrowej. Z punktu widzenia wątpliwości technicznych i ograniczeń sądów w zakresie możliwości sprawdzania ich autentyczności, integralności i rozliczalności, temat ten zyskuje na aktualności, także szczególnie w dobie informatyzacji wymiaru sprawiedliwości i wyzwania, jakie rodzi ekspansja nowych technologii, w tym sztucznej inteligencji. Nie

¹² W doktrynie natomiast nie ma pełnej zgody jak postrzegać zapis audiowizualny nie zawierający utrwałeni myśli ludzkiej. Czy wówczas wyłącznie jako dowód rzeczowy, a nie dokument, a więc odzwierciedlający właściwości przedmiotów i działania ludzkie? (T. Nowak, *Dowód z dokumentu w polskim procesie karnym*, Warszawa 1982, s. 45; A. Lach, *Wykorzystanie zapisów telewizji użytkowej w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 5, s. 118; A. Taracha, *Dowód z taśmy magnetofonowej w polskim procesie karnym (wybrane zagadnienia)* (w:) W. Cieślak (red.): Profesor Marian Cieślak - osoba, dzieło, kontynuacja, Warszawa 2013, s. 1125-1140), czy nadal jako dokument, zważywszy na fakt rejestrowania danych optycznych w procesie zależnym (sterowalnym) od człowieka i przez niego postrzeganym, a więc „odczytywanym” (por. K. J. Jakubowski, *Komputerowy nośnik informacji jako dokument w polskim procesie karnym*, „Przegląd Policyjny” 1997, nr 3, s. 12; S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2023, s. 415; R. A. Stefański, S. Zabłocki [w:], *Kodeks postępowania karnego. Tom. III. Komentarz do art. 297-424*, red. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2021, s. 966). T. Grzegorzczak z kolei uważał, że zapis obrazu jest samoistnym środkiem dowodowym, innym niż dowód rzeczowy (idem, *Dowody w procesie karnym*, Warszawa 1998, s. 93). Por. B. Boch, *Pojęcie dowodu prywatnego i dokumentu prywatnego w polskim procesie karnym*, „Problemy Prawa Karnego” 2019, t. 3, s. 111-133.

można oczywiście, mimo to, kwestii wiarygodności dowodu mylić z kwestią jego dopuszczalności¹³.

Przykładowo, forma utrwalenia dowodu w postaci zapisu dźwięku na taśmie magnetofonowej lub zapis obrazu na taśmie typu VHS należy do formy analogowej, a ta zaś w zakresie autentyczności zapisu jest o wiele bezpieczniejsza, zważywszy na ograniczone możliwości manipulacji zapisem. Inaczej zaś przedstawia się sytuacja, przy korzystaniu z zapisu cyfrowego danych, z którym mierzy się coraz powszechniej codzienność wymiaru sprawiedliwości (dyski twarde HDD i SSD, płyty CD, DVD, Blu-ray, pamięci typu flash (pendrive, USB, karty SD, microSD)¹⁴. Zapis cyfrowy pozwala z jednej strony na możliwość niezliczonego powielania i modyfikowania danych cyfrowych, niemniej wymaga dodatkowego uwiarygodnienia przez system powszechnie akceptowany, poddający się wysokim standardom bezpieczeństwa. Z tego punktu widzenia, odwiecznym dylematem w instytucjach publicznych, także w sądach jest zastosowany nośnik, który uniemożliwi modyfikowanie raz dokonanego zapisu, a więc przedstawi rzeczywisty przebieg zdarzeń (bez śladów inscenizacji i późniejszej modyfikacji w postaci przeróbek, wstawień, wykasowań lub edycji). Próba zaś identyfikacji śladów ingerencji w ciągłość zapisu audiowizualnego wskazuje na potrzebę analizy zgodności zastosowanych technik rejestracji z użytymi podczas

¹³ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2016 r., III KK 127/16, LEX nr 2141229. Zgodnie z cytowanym postanowieniem, ocenę tzw. dowodu prywatnego w postaci nagrania powinna cechować szczególna wnikliwość, zwłaszcza gdy nagranie nie ma charakteru przypadkowego, a jest dokonywane celowo. Wówczas utrwalone w taki sposób wypowiedzi powinny być oceniane - z wykorzystaniem kryteriów określonych w art. 7 k.p.k. - pod kątem ewentualnych prowokacji lub sugestii stosowanych w toku rozmowy przez nagrywającego, a ocena taka powinna też uwzględniać stan, w jakim znajdował się nieświadomy nagrywania rozmówca. Zgodnie zaś z innym judykatem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1961 r., III K 49/61, LEX nr 134789), błędne byłoby traktowanie dowodu popełnienia przestępstwa w postaci taśmy magnetofonowej jako dowodu niedopuszczalnego, bo rzekomo nie przewidzianego przez kodeks postępowania karnego. Dowód z taśmy magnetofonowej stanowiącej dowód rzeczowy wymaga przeprowadzenia z kolei dowodu na okoliczność identyczności zarówno utrwalonych głosów, jak i samej taśmy, a także braku w niej zmian. Por. A. Lach, *Wykorzystanie zapisu telewizji użytkowej w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 5, s. 118-120.

¹⁴ Pewnym paradoksem dowodów cyfrowych jest z jednej strony łatwość ingerencji w zapis cyfrowy, a z drugiej trudność w całkowitym usunięciu zapisu z uwagi na możliwość powielania. Szerzej: G. Jurkiewicz, R. Radziszewski, B. Kowalski, 3. *Dowód elektroniczny* [w:] *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane*, red. M. Kała, D. Wilk, J. Wójcikiewicz, D. Zuba, Warszawa 2023, s. 738.

wytwarzania nagrania, co wiąże się z koniecznością sprawdzenia urządzenia, na których tworzony był zapis. Ilekroć bowiem organ chce posłużyć się dowodem zabezpieczonym elektronicznie musi zdawać sobie sprawę, że wymaga to jednoczesnej zapobiegliwości w zakresie istniejącej możliwości wykonania operacji konwersji i ponownej kompresji zapisu w celu ukrycia śladów wykonanego montażu lub zmiany metadanych utrwalonych w pliku¹⁵. Z uwagi na to, że może to za chwilę być problem powszechny, wymaga on systemowych rozwiązań na szczeblu centralnym, zapewniających bezpieczeństwo danych, stanowiących przedmiot normatywnego wartościowania w postępowaniu sądowym. Zabezpieczenie dowodów elektronicznych, ich kopiowanie na użytek procesu może zatem oznaczać dla zapewnienia ich wiarygodności konieczność stosowania przez organy urzędów blokujących zapis, odpowiednich narzędzi programistycznych oraz właściwego dokumentowania wykonywanych czynności, a także wyliczonej za pomocą odpowiedniego algorytmu sumy kontrolnej zabezpieczonych danych¹⁶. Są to kwestie niebagatelne, gdyż wszelkie nieprawidłowości w zabezpieczeniu tego rodzaju materiału dowodowego mogą skutkować uznaniem ich za wadliwe, prowadząc do wykluczenia z podstawy faktycznej rozstrzygnięcia organu procesowego. Zapisy utrwalone na nośnikach, choć najliczniejsze, funkcjonują coraz częściej obok zapisów (informacji przesyłanych w drodze sygnału) związanych z działaniem systemu informatycznego, nazywanych plikami rejestrowymi (transmitowanymi drogą kablową oraz światłowodową), które także rodzą konieczność odpowiedniego zabezpieczenia, biorąc pod uwagę, że oprócz łatwości ich transmitowania, magazynowania i

¹⁵ Por. R. Korycki, *Problematyka badania autentyczności cyfrowych nagrań fonicznych*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 12, s. 138-157; P. Karasek, *Odzyskiwanie usuniętych dowodów cyfrowych w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 7-8, s. 100-120.

¹⁶ M. Chrabkowski, K. Gwizdała, *Zabezpieczenie dowodów elektronicznych*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 12, s. 164-178.

ewidencjonowania, charakteryzują się również ulotnością (łatwością zmiany zapisu), identycznością każdej kolejnej kopii względem oryginału)¹⁷.

Oczywiście, na potrzeby konkretnego procesu, zawsze w dyspozycji stron oraz organu procesowego leży możliwość skorzystania z opinii biegłego. Niemniej, biorąc pod uwagę ekspansję technologiczną i przewlekłość postępowania generowaną długim oczekiwaniem na treść opinii, a przy tym koszty, należałoby rozważyć rozwiązania systemowe, które pozwolą w sposób automatyczny ustalać konkretne nagrania cyfrowe pod kątem ich autentyczności, integralności i rozliczalności. Nie można tu zlekceważyć również faktu, że nie służy bezpieczeństwu informacyjnemu fakt, iż dowody elektroniczne są niejednolicie weryfikowane przed niepożądaną ingerencją, zarówno na etapie generowania informacji, modyfikowania i przesyłania. Brak jednolitych procedur i narzędzi przeciwdziałających zagrożeniom powoduje, że praktyka sądów w tym zakresie jest różna, a temu zjawisku mogłyby przeciwdziałać dopiero rozwiązania systemowe. O ile bezpieczeństwo danych zawartych na nośnikach cyfrowych wydaje się oczywistością, o tyle trudność stanowi obecnie wskazanie takich środków technicznych lub organizacyjnych, za pomocą których zachowane zostałyby zasady zapewniające w sądach odpowiednio: integralność (ochronę przed zmianami, modyfikacją i zniekształceniami), autentyczność (tożsamość danych i osoby), czy rozliczalność informacji cyfrowych (możliwość określenia osób, które w określonym czasie dokonywały określonych operacji na poszczególnych danych), kierowanych w procedurach sądowych przez strony.

Trzeba zauważyć, że zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne¹⁸, sądy należą do organów realizujących zadania publiczne, do których ma zastosowanie cytowana

¹⁷ G. Jurkiewicz, R. Radziszewski, B. Kowalski, 3. *Dowód elektroniczny* [w:] *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane*, red. M. Kała, D. Wilk, J. Wójcikiewicz, D. Zuba, Warszawa 2023, s. 738.

¹⁸ Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r., o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2024 r., poz. 307, t.j.). Por. M. Jackowski, *Glosa do postanowienia SN z dnia 26 marca 2009 r., I KZP 39/08*, „Przegląd Sejmowy” 2010, nr 2, s. 166-173.

ustawa i stosownie do art. 16 ust. 3 jej brzmienia, Prezes Rady Ministrów jest zobowiązany do określenia w drodze rozporządzenia: warunków organizacyjno-technicznych doręczania dokumentów elektronicznych, w tym reguł tworzenia elektronicznej skrzynki podawczej; formy urzędowego poświadczania odbioru dokumentów elektronicznych przez adresatów; sposobu sporządzania i doręczania dokumentów elektronicznych oraz sposobu udostępniania kopii dokumentów elektronicznych oraz warunków bezpieczeństwa udostępniania formularzy i wzorów dokumentów, przy jednoczesnym uwzględnieniu minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany danych w postaci elektronicznej oraz potrzeby usprawnienia i ujednolicenia obiegu dokumentów między podmiotami publicznymi. Stosownie do wymienionej delegacji, obowiązuje w tym zakresie rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 września 2011 r. w sprawie sporządzania i doręczania dokumentów elektronicznych oraz udostępniania formularzy, wzorów i kopii dokumentów elektronicznych¹⁹. W zakresie poruszonego problemu uregulowania kwestii wykorzystywania w procesach nośników cyfrowych, na których zostaną zabezpieczone dowody należy uznać, że również ta specyfika wymaga wydania aktu

¹⁹ Dz. U. z 2018 r., poz. 180, t.j. Por. również na gruncie procesu karnego inne rozporządzenia: rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2021 r., w sprawie sposobu technicznego przygotowania systemów i sieci służących do przekazywania informacji do gromadzenia danych informatycznych oraz danych niestanowiących treści rozmowy telefonicznej lub innego przekazu informacji, a także sposobów ich zabezpieczania w urządzeniach zawierających te dane oraz w systemach i na informatycznych nośnikach danych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1101) oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2003 r. w sprawie sposobu technicznego przygotowania sieci służących do przekazywania informacji, do kontroli przekazów informacji oraz sposobu dokonywania, rejestracji, przechowywania, odtwarzania i niszczenia zapisów z kontrolowanych przekazów (Dz. U. z 2003 r., nr 110, poz. 1052). Na gruncie postępowania cywilnego można dostrzec jeszcze większy wpływ dowodów elektronicznych. Szerzej, M. Rusiński, *Dowód z dokumentu elektronicznego i wydruku w procesie cywilnym w świetle znowelizowanych przepisów*, „Przegląd Sądowy” 2017, nr 2, s. 61-76; D. Szostek, M. Świerczyński, *Moc dowodowa dokumentu elektronicznego w postępowaniu cywilnym*, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 17, s. 935 i n.; D. Szostek, M. Świerczyński, *Moc dowodowa dokumentu elektronicznego w postępowaniu cywilnym – odpowiedź na polemikę*, „Monitor Prawniczy” 2009, nr 6, s. 327 i n.; J. Kudła, *Dopuszczalność wykorzystania dowodów cyfrowych w postępowaniu cywilnym*, LEX/el. 2020. Por. też Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 marca 2024 r. w sprawie rodzajów urządzeń i środków technicznych wykorzystywanych w budynku sądu do przeprowadzenia dowodu w ramach posiedzenia zdalnego w postępowaniu cywilnym, sposobu korzystania z tego rodzaju urządzeń i środków, jak również sposobu przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów dokonanych podczas jego przeprowadzenia (Dz. U. z 2024 r., poz. 357).

prawnego normującego kwestie związane z zabezpieczaniem i przetwarzaniem dowodów elektronicznych, a z uwagi na dynamiczny rozwój informatyki i telekomunikacji elektronicznej, zawrzeć te problematyczne zagadnienia w sposób generalny w drodze aktu normatywnego. W dobie obecnego rozwoju cywilizacyjnego, postępującej cyfryzacji, informatyzacji i digitalizacji różnych dziedzin życia, także w obszarze funkcjonowania państwa i jego organów, powinna towarzyszyć sądom szczególna troska nad bezpieczeństwem informacyjnym²⁰. To zjawisko wkrótce zdynamizuje dodatkowo sztuczna inteligencja, co wymaga tym bardziej, już na tym etapie zabezpieczenia obiegu dowodami elektronicznymi w sposób kompleksowy.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1058) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie zainicjowania działań legislacyjnych zmierzających do usankcjonowania, w drodze wprowadzenia stosownych unormowań, upoważnienia dla sądów do przyjmowania, jako dowodów w sprawie, plików cyfrowych (audio, video, foto) przekazywanych za pomocą urządzeń usb, mail czy poprzez transfer bezpośrednio na serwer strony internetowej sądu, przy jednoczesnym wprowadzeniu jednolitych standardów weryfikacji autentyczności, integralności i rozliczalności nagrań przekazywanych przez strony jako kopie, tak aby w ten sposób przesądzić albo o braku konieczności kierowania każdorazowo wniosków o przeprowadzenie opinii biegłego co do autentyczności, integralności i rozliczalności takich plików albo o takiej każdorazowej konieczności – co uwzględnia konstytucyjne standardy

Będę zarazem wdzięczny za poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku w przedstawionej materii.

²⁰ P. Alkowski, *Bezpieczeństwo informacyjne – zarys wybranych aspektów w kontekście problemu bezpieczeństwa państwa*, [w:] Współczesne oblicza bezpieczeństwa, red. E. M. Guzik – Makaruk, E. W. Pływaczewski, Białystok 2015, s. 87-99.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/